

Tiina Puustelli

ENSIMMÄISEN VUODEN HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN
AMMATILLINEN KASVU

Hoitotyön koulutusohjelma

2014

ENSIMMÄISEN VUODEN HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN AMMATILLINEN KASVU

Puustelli, Tiina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Pirilä, Ritva
Sivumäärä: 35
Liitteitä: 2

Asiasanat: ammatillinen kasvu, hoitotyön opiskelijat, yhteistoiminnallisuus, vuorovaikutustaidot, asenteet ikääntymistä kohtaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten ensimmäisen vuoden hoitotyön opiskelijat kehittyivät ammatillisesti Iloa ja eloa arkeen – projektin aikana. Opinnäytetyössä tarkasteltiin opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä asenteiden muuttumista ikääntymistä kohtaan. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää hoitotyön koulutusohjelman kehittämisessä.

Tutkimus toteutettiin käyttäen kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa käytettiin sekundääriaineistoa. Tutkimusaineisto muodostui opiskelijoiden kirjoittamista oppimispäiväkirjoista (N=54). Analysoitavaksi aineistoksi valittiin 16 opiskelijan oppimispäiväkirjat, jotta aineiston koko ei tullut liian suureksi. Päiväkirjat analysoitiin aineistolähtöistä analyysimenetelmää käyttäen.

Tutkimustulosten mukaan opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden kehittyminen näkyi parin kanssa toimimisen, yhteisohjelmien järjestämisen sekä hoitajien ja vanhusten kanssa tehdyn yhteistyön kautta. Monet kokivat yhteistoiminnallisuuden ansiosta onnistumisen iloa sekä varmuuden lisääntymistä. Opiskelijoiden vuorovaikutustaidot kehittyivät siten, että he oppivat keskustelemaan vanhusten kanssa luontevammin. He oppivat, minkälaisista asioista vanhusten kanssa voi keskustella. Opiskelijat oppivat kohtaamaan ja tulkitsemaan myös hankalia vuorovaikutustilanteita. Monet oppivat, miten tärkeää on kannustaa ja rohkaista vanhusta. Opiskelijoiden asenteiden muuttuminen ikääntymistä kohtaan ilmeni kunnioituksen lisääntymisenä ja uudenlaisena suhtautumisena vanhuksiin. Monet opiskelijat ymmärsivät projektin kautta paremmin, että kaikki vanhukset ovat erilaisia persoonia ja, että sairaudet voivat muuttaa vanhusta monella tavalla. Monella muuttui myös asenne dementiaa sairastavia kohtaan.

Hoitotyön opiskelijoiden ammatillisesta kasvusta voisi tehdä jatkotutkimuksen esimerkiksi siten, että analysoitaisiin päiväkirjoja, joita opiskelijat kirjoittaisivat vanhainkotiharjoittelun aikana. Olisi hyvä, että opiskelijat saisivat kirjoittaa päiväkirjoja anonymisti eikä niitä käytäisi läpi koulussa. Tämä mahdollistaisi päiväkirjamerkintöjen tekemisen rehellisesti, koska kukaan ei saisi tietää, mitä kukin on kirjoittanut. Jos myöhemminkin järjestetään samankaltaisia projekteja kuten Iloa ja eloa arkeen – projekti, opiskelijoiden ammatillista kasvua voisi tutkia niiden kautta myös muista näkökulmista käyttäen aineistona päiväkirjoja. Näkökulmina voisivat olla esimerkiksi ammattieettisen sekä kestävästä kehitystä edistävän toiminnan kehittyminen.

PROFESSIONAL GROWTH OF FIRST-YEAR STUDENT NURSES

Puustelli, Tiina
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing
November 2014
Supervisor: Pirilä, Ritva
Number of pages: 35
Appendices: 2

Keywords: professional growth, students in nursing care, co-operative skills, interactive skills, attitudes toward aging.

The purpose of this thesis was to find out how first-year student nurses developed professionally during the Iloa ja eloa arkeen project (Joy and life to everyday life). The thesis observed students' development in co-operative and interactive skills as well as their change of attitude towards aging. The information obtained from this study can be used to develop the degree programme in nursing care.

The study was carried out using qualitative research methodology and secondary research sources. The research material consisted of Learning Diaries (N =54) kept by student nurses. Learning diaries written by the student nurses were chosen for analysis, and to eliminate materials excess, the number of students being observed was fixed at sixteen. The diaries were analysed using source-based analysis methodology.

According to the research results, the students' development in co-operative skills was best manifested in pair work, in organising joint programs and through co-operation with the nurses and the elderly. Many of the nurse students experienced the joy of success and increased confidence. Students' interactive skills developed so that they learned to talk with the elderly in a more natural way. They also learned what the appropriate topics would be to talk about with the elderly. In addition, they learned to face and interpret difficulties in interaction. Some also learned the importance of support and encouragement with the elderly. Students' change of attitude towards aging was manifested in increased respect and in a new approach to the elderly. Through the project, many students perceived that the elderly do have their own personality and illnesses may change it in a variety of ways. Many students also changed their attitude towards those suffering from senile dementia.

It would be quite feasible to carry out a further study into students' professional growth by analysing the diaries the students would write during work practice in an old age home, for example. It is advisable to let students write their diaries anonymously and not review them in class. This would generate open and honest dairy notes since no one would know what each and every one has written. Should there be another project similar to Iloa ja eloa arkeen at a later stage, students' professional growth could be observed from other angles using the dairy notes as source material. Such angles could be, for example, operative development of professionalism and that of actions to promote sustainable development.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ILOA JA ELOA ARKEEN – PROJEKTI.....	6
3	AMMATILLINEN KASVU	7
3.1	Ammatillisen kasvun vaiheet.....	8
3.2	Yhteistoiminnallisuus	9
3.3	Vuorovaikutustaidot.....	11
3.4	Asenteet ikääntymistä kohtaan	12
3.5	Ammatillisen kasvun tukeminen.....	13
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT	15
5	OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	15
5.1	Tutkimusmenetelmä ja analysoitava aineisto	15
5.2	Aineiston keruu ja analyysi.....	16
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	17
6.1	Opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden kehittyminen	17
6.2	Opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen kehittyminen	20
6.3	Opiskelijoiden asenteiden muuttuminen.....	25
7	POHDINTA.....	27
7.1	Tulosten tarkastelu	28
7.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	30
7.3	Tutkimuksen eettisyys	31
7.4	Jatkotutkimushaasteet	32
7.5	Oma ammatillinen kehittyminen.....	33
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opiskelijan ammatillinen kasvu ja kehittyminen hoitotyön asiantuntijaksi on sairaanhoitajan koulutuksen tavoite. Opiskelijan ammatillisen identiteetin kehittyminen on olennainen osa ammatillista kasvua ja sillä tarkoitetaan opiskelijan käsitystä itsestään sairaanhoitajana. (Stolt 2011, 1.) Opiskelijoiden tulisi saada jo opiskeluaikanaan aitoja kokemuksia sekä tuntumaa siitä, miten oma aktiivisuus edistää ammatillista kasvua. Malli, jonka mukaan suuntaudutaan oppimiseen työelämässä, saadaan opiskeluaikana. (Rautava-Nurmi, Westergård, Henttonen, Ojala & Vuorinen 2013, 414.)

Ammatillinen kasvu ja kehittyminen on yksilön prosessi, jossa yksilön tiedot, taidot, arvot ja uskomukset muuttuvat ja kehittyvät. Hoitotyössä tarvittava ammatillinen perusosaaminen muodostuu tutkittuun tietoon perustuvasta tietämisestä, ammatillisen kontekstin ymmärtämisestä, erilaisten työelämätilanteiden hallintataidoista sekä tekemisen osaamisesta. Ensimmäisenä opiskeluvuotena tavoitteena on, että opiskelijan ammatillinen kasvu käynnistyy orientoitumalla ammattikorkeakouluopiskeluun ja perehtymällä sosiaali- ja terveysalaan sekä hoitotyön ja terveyden edistämisen perusteisiin. (Opetussuunnitelma 2014–2015.)

Tämän opinnäytetyön aiheena on Satakunnan ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu. Rauman yksikön hoitotyön koulutusohjelman opiskelijat olivat mukana Iloa ja eloa arkeen -projektissa, jossa he kävivät tapaamassa vanhuksia vanhainkodissa useana kertana, ja he kirjoittivat oppimispäiväkirjaa projektiin liittyen. (Arvinen 2014.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on analysoida oppimispäiväkirjojen tekstistä, millä tavoin opiskelijat kehittyivät ammatillisesti projektin aikana. Päiväkirjoista analysoidaan, miten ammatillinen kasvu näkyi yhteistoiminnallisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymisenä sekä asenteiden muuttumisena. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi hoitotyön koulutusohjelman kehittämisessä. Aihetta ehdottivat projektissa mukana olleet opettajat ja se kiinnosti opinnäytetyöntekijää.

2 ILOA JA ELOA ARKEEN – PROJEKTI

”Iloa ja eloa arkeen” – yhteistyöprojekti toteutettiin 17.10.2012–29.1.2013. Projektiin osallistuivat Kaunisjärven vanhainkodin asukkaat viidestä yksiköstä (Kielokodista, Lummekodista, Kaislakodista, Hakakodista ja Riihikodista), Ikäkeskuksen Intervalliyksikön asiakkaat, Palvelukeskus Mansikkapaikan asukkaat kolmesta yksiköstä (Honkalasta, Koivulasta ja Tammelasta), Rauman Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan 58 hoitotyönopiskelijaa ryhmästä NHT12SR sekä kolme opettajaa: Pirkko Kujala, Kaija Arvinen ja Ella Eronen-Levonen. Projektin tarkoituksena oli, että opiskelijat lisäävät virikkeellisyyttä vanhuksen arkeen ja kohtaavat vanhuksen yksilönä. Tavoitteena oli kehittää opiskelijan yhteistoiminnallisuutta, vuorovaikutustaitoja sekä ennakkoluulottomuutta ikääntymistä kohtaan. Projektin taustalla on tieto siitä, että hoitotyön opiskelussa ja oppimisessa tulisi hyödyntää enemmän projektityöskentelyä sekä kehittää työelämän ja ammattikorkeakoulun välistä yhteistyötä luontevammaksi ja monipuolisemmaksi. Taustalla on myös tarve tuoda työelämän ja ammattikorkeakoulun toimintakulttuureita tutummaksi toisilleen. Projektio opiskelussa yhdistyvät opiskelu, toiminta, työ sekä kehittäminen. (Arvinen 2014.)

Projekti sisältyi hoitotyön opiskelijoiden teoriaopintoihin moduuleissa Hoitotyön ammattiin perehtyminen I, Hoitotyön ammattiin perehtyminen II sekä vapaasti valittaviin opintoihin. Projektissa opiskelijaryhmä jakaantui eri yksiköihin, joissa opiskelijaparille nimettiin ”oma kummivanhus”, jonka luona opiskelijat vierailivat kerran viikossa. Vierailujen aikana opiskelijat ja vanukset esimerkiksi keskustelivat, lukivat ja ulkoilivat. Opiskelijat järjestivät yksiköissä viriketoimintaa myös muille vanhuksille. Opiskelijat kirjoittivat oppimispäiväkirjaa projektiin liittyen ja kokoontuivat koululle reflektiopäivinä. He myös kokosivat pienryhmissä virikekansion yksiköiden myöhempää käyttöä varten. Muita pienryhmätyöskentelyn aiheita olivat teorian tiedon etsiminen vanhuksen ja hoitotyöntekijän välisestä vuorovaikutuksesta, projektin arviointikyselyn toteuttaminen sekä posterin tekeminen. Projekti päättyi opiskelijoiden koululla järjestämään tilaisuuteen, jossa tarkasteltiin projektin onnistumista. Tilaisuuteen osallistuivat opiskelijoiden ja opettajien lisäksi yhteistyötahojen henkilökuntaa. Opiskelijat laativat projektista tyytyväisyyskyselylomakkeen, johon vastasi projektiin osallistuneita asukkaita, hoitohenkilökuntaa ja opiskelijoita. Tulosten perusteella

kaikki kyselyyn osallistuneet vanhukset kokivat, että vierailuhetket olivat mukavia. Suurin osa hoitohenkilökunnasta koki projektin positiivisena ja viriketoimintaa olisi toivottu enemmänkin. Opiskelijoista suurin osa koki, että projektista oli hyötyä vuorovaikutustaitojen kehittämisessä vanhusten kanssa. (Arvinen 2014.)

Opiskelijoita ohjeistettiin kirjoittamaan päiväkirjaa joka vierailun jälkeen. Heidän tuli kertoa havainnoistaan eri tilanteissa ja kirjoittaa mitkä asiat herättivät ihmetystä, millaisia asioita he eivät ymmärtäneet ja millaisia oivalluksia heille tuli. Heidän tuli tuoda esille omia ajatuksiaan. Opiskelijoiden piti arvioida itseään pohtimalla, millaisia muutoksia heidän omissa ajatuksissaan, tunteissaan, asenteissaan ja tiedoissaan oli tapahtunut. Heidän piti myös pyrkiä perustelemaan asioita itselleen. Päiväkirjassa piti käsitellä kokemuksia monella tasolla reflektoiden muun muassa mitä tapahtui, miten toimittiin, millaisia tunteita tilanne herätti ja mitä olisi voinut tehdä toisin. Opiskelijan oli pyrittävä pohtimaan asioita monipuolisesti ja välttämään pelkkää subjektiivista tunnetasoa. Jokaisen oppimistapahtuman jälkeen tuli pohtia, mitä oli opittu. Lisäksi päiväkirjan tuli sisältää tarkastelua "kummivanhuksen" sukupolven elämästä. Opiskelijan tuli pohtia, miten hänen elämänsä edustaa sen sukupolven/ajan yhteiskuntaa. Heidän piti pohtia miten opiskelijan oma sukupolvi eroaa "kummivanhuksen" sukupolvesta ja mitkä asiat voisivat vaikuttaa siihen. (Arvinen 2014.)

3 AMMATILLINEN KASVU

Ammatillinen kasvu on jatkuvasti kehittyvä ja muuttuva prosessi (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2004, 17). Sen kautta yksilö hankkii niitä tietoja, taitoja ja kykyjä, joita hyödyntämällä hän voi vastata muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin. Ihannetaipauksessa yksilön kehittyminen jatkuu koko työikäisyyden ajan. (Ruohotie 2002, 9, 49.) Ammatillinen kasvu on myös ammatillisen ja persoonallisen identiteetin uudelleen määrittelyä (Eteläpelto & Onnismaa 2006, 9). Kehittyminen ja kasvu opiskelijasta sairaanhoitajaksi ovat osa ihmisenä kehittymisen prosessia. Keskeisiä tekijöitä onnistuneessa ammatillisessa kasvuprosessissa ovat opiskelijan aloitteellisuus, itseohjautuvuus, motivaatio, persoonalliset tekijät ja asenteet sekä kyky tunnistaa omia

vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan. Ne luovat ammatillisen osaamisen kasvulle sekä jatkuvalla oppimiselle perustan. (Opetussuunnitelma 2014–2015.)

3.1 Ammatillisen kasvun vaiheet

Bennerin viisivaiheinen malli kuvaa sairaanhoitajien ammatillista kasvua. Malli koskee opiskelijoita sekä valmiita, uudessa työssä aloittavia sairaanhoitajia. Nämä vaiheet ovat aloittelija, edistynyt aloittelija, pätevä, taitava ja asiantuntija. Aloittelijalla ei ole kokemusta tilanteista, joissa hänen odotetaan toimivan. Aloittelijan sääntöihin perustuva toiminta on joustamatonta ja rajoittunutta. Koska aloittelijalla ei ole kokemusta tilanteista, joihin he joutuvat, heille on annettava sääntöjä, jotka ohjaavat heidän toimintaansa. Sääntöjen tiukka noudattaminen estää tehokkaan toiminnan, koska säännöt eivät voi neuvoa, mitkä tehtävät ovat kussakin tilanteessa kaikkein tärkeimpiä. Hoitotyön opiskelijat astuvat aloittelijoina aivan uudelle kliiniselle alueelle. Heillä ei ole selkeää käsitystä vasta opittujen oppikirjan termien varsinaisesta asiayhteydestä. Opiskelijat eivät ole ainoita aloittelijoita. Jokainen sairaanhoitaja, joka joutuu kliiniseen tilanteeseen, josta hänellä ei ole kokemusta, voi olla suorituksessaan aloittelijan tasolla. (Benner 1989, 28, 33–34.)

Edistyneet aloittelijat ovat sairaanhoitajia, jotka kykenevät vähimmäisvaatimukset täyttäviin suorituksiin. He tarvitsevat tukea ja ohjausta työtovereilta. Pätevyys saavutetaan silloin, kun sairaanhoitaja alkaa nähdä oman toimintansa tietoisten pitkäaikaisien suunnitelmien tai tavoitteiden valossa. Pätevältä sairaanhoitajalta puuttuu taitavan hoitajan joustavuus ja nopeus, mutta hän kokee hallitsevansa asiat. Pätevän tason saavuttamiseen voi liittyä liiallistakin varmuutta omista taidoista. Taitava sairaanhoitaja tarkastelee tilannetta kokonaisuutena, mikä edesauttaa päätöksentekoa. Näkökulma tilanteeseen perustuu aiempiin kokemuksiin ja viimeaikaisiin tapahtumiin. Ammattitaitoisella, asiantuntevalla sairaanhoitajalla on valtava määrä kokemusta ja hän keskittyy täsmälliseen ongelma-alueeseen pohtimatta hyödyttömiä ratkaisuvaihtoehtoja. (Benner 1989, 34–35, 37–39, 41.)

Ora-Hyytiäinen (2004, 7, 75–79, 107.) tutki väitöskirjassaan ammattikorkeakouluopiskelijan kasvua ja kehittymistä ammattiin. Tutkimusmenetelmänä käytettiin

grounded teoria – menetelmää. Tutkimukseen osallistui yhden ammattikorkeakoulun hoitotyön nuorisoasteen 79 opiskelijaa. Tutkimustulosten mukaan sairaanhoitajan kasvun vaiheita oli viisi: minä auttaja, me hoitajat, minä sairaanhoitaja, tehokas sairaanhoitaja sekä reflektiivinen sairaanhoitaja. Tutkimuksen mukaan ensimmäisessä kehitysvaiheessa opiskelija on suuntautunut ammattiin ja hänen käsityksensä on maallikkomainen. Toisessa vaiheessa opiskelija toimii ammatin perustehtävissä ja hän on omaksunut ammatin perustoimintatavat sekä kulttuurin arvot. Kolmannessa vaiheessa opiskelija toimii ammattispesifeissä työtehtävissä ja hän on omaksunut ammattilaisen roolin sekä ammatin kulttuurin. Neljännessä vaiheessa opiskelija toimii ammattispesifeissä työtehtävissä ja hän hahmottaa työyksikön työn kokonaisuuden, työprosessit sekä sovittaa kokonaisuuteen oman työnsä. Viidennessä vaiheessa opiskelija ymmärtää ammatin aseman ja tehtävän yhteiskunnassa. Hän näkee itsensä ammattilaisena muiden ammattilaisten joukossa sekä tunnistaa ammatin arvostuksen yhteiskunnassa.

Tässä opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita aloittelijan ammatillisen kasvun alkuvaiheesta. Opintojakson tavoitteena oli kehittää opiskelijan yhteistoiminnallisuutta, vuorovaikutustaitoja sekä ennakkoluulottomuutta ikääntymistä kohtaan. (Arvinen 2014.)

3.2 Yhteistoiminnallisuus

Opetusmenetelmänä yhteistoiminnallisuus painottaa yhdessä oppimista pienissä ryhmissä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Tieto ymmärretään yhteistoiminnan tuloksena syntyväksi, joka yhdessä toimittaessa lisääntyy ja kehittyy. Yhdessä oppimista tarvitaan kaikilla alueilla, missä tiedon määrä tuottaa yksilön oppimiselle haasteita. Yhteistoiminnallinen oppiminen sitouttaa opiskelijat aktiivisesti oppimisprosessiin sekä ottamaan vastuuta omasta ja toisten oppimisesta. Oppimisyhteisöön sitoutuminen puolestaan parantaa opiskelijoiden opiskelumotivaatiota sekä itsetuntoa. Opiskelukykyisenä opiskelijan on mahdollista saavuttaa määrällisesti ja laadullisesti hyviä oppimistuloksia. (Oulun ammattikorkeakoulun www-sivut 2013.)

Yhteistoiminnallisuuden kautta opiskelijat saavat kannustusta ja tukea ryhmältään. Yhteistoiminnallisuudessa korostuvat onnistumisen ilo, itsevarmuus ja yksilön ainutlaatuisuus. Ryhmän yhteishenki lujittuu, roolit selkenevät sekä toisten kunnioitus lisääntyy. Yhteistoiminnallisen oppimisprosessin kautta opiskelijat kehittyvät ja kasvavat myös ammatillisesti. (Aura, Vaajoki, Saaranen & Tossavainen 2011, diat 3,5.) Yhteistoiminnallisen oppimisen kulmakiviä ovat ryhmän jäsenten erilaisuuden hyödyntäminen, yhteistyötaitojen ja vuorovaikutuksen kehittäminen, eri rooleissa toimiminen, myönteinen keskinäinen riippuvuus, yksilöllinen vastuu, yhteiset pohdinnat, keskustelu sekä ryhmän itsearviointi. Yhteistoiminnallisen oppimisen menetelmäksi sopivat hyvin erilaiset elämänläheiset projektityyppiset oppimistehtävät. (Itä Suomen yliopiston www-sivut 2014.)

Sairaanhoitajan ammattitaitovaatimukseen sisältyvät yhteistyötaidot. Sairaanhoitajan on hallittava tasavertainen asiakaslähtöinen yhteistyö. Hänen on toimittava hoitotyön asiantuntijana moniammatillisessa tiimityössä, verkostoissa sekä projekteissa. Hänen tulee konsultoida hoitotyön ja muiden ammattiryhmien asiantuntijoita sekä toimia itse konsultoitavana asiantuntijana. (Jahren Kristoffersen, Nordvedt, Skaug 2006, 18.) Kollegiaalisuus perustuu sairaanhoitajan ammattietiikkaan ja se tukee sairaanhoitajien ammatillista työskentelyä. Sillä pyritään saavuttamaan yhteinen tavoite eli potilaan hoitaminen parhaalla mahdollisella tavalla. Kollegiaalisuus lisää sairaanhoitajien ammattikunnan sisäistä yhtenäisyyttä. Kollegiaalinen yhteistyö vahvistaa osaamista. Sairaanhoitajan pitää tunnustaa ja tunnistaa oma sekä kollegan osaaminen. kollegoiden kesken on jaettava tasapuolisesti ja kohtuullisesti tehtävät, vastuu sekä päätösvalta. Sairaanhoitajan tulee tukea kollegoitaan päätöksenteossa ja työtehtävissä. (Sairaanhoitajaliiton www-sivut 2014.)

Heiskanen, Ilmén ja Särkkä (2007, 3, 21–23) tutkivat opinnäytetyössään mitä on yhteistoiminnallinen hoitotyö. Opinnäytetyö tehtiin käyttäen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mallia. Aineisto koostui kolmestatoista lähteestä. Tulosten mukaan yhteistoiminnallinen hoitotyö on potilaan ja hoitajan välistä yhteistyötä. Se on potilaslähtöinen tapa tehdä hoitotyötä ja siinä huomioidaan potilaan voimavarat ja tarpeet. Potilas on vastuullinen osallistuja ja oman terveytensä asiantuntija. Jokainen hoitoon osallistuva määrittelee hoidon tavoitteen ja osallistuu tasavertaisesti siihen.

Molemminpuolinen luottamus kuuluu olennaisesti yhteistoiminnallisuuteen. Dialogisuuden avulla hoitoon voidaan löytää uusia näkökulmia.

3.3 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii ryhmän jäsenenä. Vuorovaikutustaitoja ovat muun muassa kuuntelemisen ja havainnoinnin taidot, argumentointitaidot, taito osoittaa tukea sekä ottaa ja pitää puheenvuoroja, taito jatkaa toisen puheenvuorosta sekä taito ylläpitää keskustelua. Oman toiminnan tarkkailu auttaa tunnistamaan ne osa-alueet, jotka jo hallitsee sekä ne, jotka kaipaavat vielä kehittämistä. (Jyväskylän yliopiston [www-sivut](#) 2014.) Hyvä vuorovaikuttaja ilmaisee itsensä selkeästi ja osaa muokata viestintäänsä toisen osapuolen "kielelle". Hän on luonnollinen kehon kieleltään, jolloin ei tule ristiriitaa sanalliseen viestintään. Hän antaa toistenkin puhua ja osoittaa olevansa kiinnostunut muista ihmisistä kysymällä sekä huomioimalla. Hän osaa tulkita vuorovaikutustilanteita sekä omia ja toisten tunnetiloja. Hyvä vuorovaikuttaja kuuntelee, mitä toinen sanoo ja ilmaisee kiinnostustaan ilmein, elein sekä sanoin. Hän antaa rauhallisesti ja asiallisesti palautetta tilanteen mukaan ja muistaa myös positiivisen palautteen. Hän myös varmistaa tai pyytää tarkennusta, jos hän arvelee, ettei ymmärtänyt oikein. (Työterveyslaitoksen [www-sivut](#) 2014.)

Hoitotyössä korostuvat kommunikointitaidot sekä kyky kuunnella, kunnioittaa toisia ihmisiä ja ottaa ihmisten erilaisuus huomioon (Jahren Kristoffersen ym. 2006, 17–18). Vuorovaikutus on hyvän auttamistyön perusta. Sairaanhoidajana on tärkeää tulla toimeen sellaisten ihmisten kanssa, joilla on erilaiset arvot ja maailmankuva kuin itsellä. Työtoverin tai potilaan sukupuoli, kansalaisuus, kieli, vakaumus sekä elämäntähtämys eivät saa vaikuttaa negatiivisesti kanssakäymiseen. On tärkeää kiinnittää huomiota katsekontaktiin, ilmeisiin, eleisiin, etäisyyteen sekä asentoon, koska ne kertovat enemmän kuin sanat. Hoitajan ja potilaan välinen hoitosuhde on vuorovaikutussuhde, jossa olemisella, sanomisella ja tekemisellä on vaikutusta toiseen ihmiseen. Hoitajan ja potilaan välisen dialogin tavoitteena on tiedostava ja toimintakykyinen ihminen. Hoitaja auttaa potilasta erilaisilla kommunikointikeinoilla kertomaan omis-

ta tunteistaan. Keskeisiä taitoja eettisessä hoitamisessa ovat pysähtyminen, keskusteleminen sekä kuunteleminen. (Rautava-Nurmi ym. 2013, 28–29.)

Mäki (2013, 3, 20, 22–23, 38.) tutki opinnäytetyössään sairaanhoitajien rakentavan vuorovaikutuksen keinoja perioperatiivisessa hoitotyössä. Tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat erään keskussairaalan osaston 67 perioperatiivisen hoitohenkilökunnan työntekijää. Tutkimustulosten perusteella kommunikointi- ja tiimityötaidot olivat toimivan vuorovaikutuksen edellytyksiä. Vuorovaikutusta heikensivät kommunikaatio-ongelmat, yhteisten pelisääntöjen puuttuminen, työn kuormittavuus ja työn ulkopuoliset tekijät. Epäasiallista vuorovaikutusta ennaltaehkäistiin työyhteisössä hyvillä tiimityötaidoilla sekä avoimuudella. Vuorovaikutuksen epäonnistuminen ilmeni työnteon sujumattomuutena sekä yhteistyöhön ja potilaan hoitoon liittyvinä tekijöinä. Vuorovaikutuksen onnistuminen näkyi työnteon mutkattomuutena ja hyvänä potilasturvallisuutena.

3.4 Asenteet ikääntymistä kohtaan

Omia ikään liittyviä ennakkoluuloja voi olla vaikea tunnistaa. Vanheneminen koskettaa kaikkia, sillä jokainen vanhus on ollut joskus nuori ja jokaisesta nuoresta tulee joskus vanha. Ikäasenteiden muodostumiseen vaikuttavat kulttuurin arvot sekä mielikuvat eri-ikäisistä ihmisistä. Omat asenteet vaikuttavat suhtautumiseen eri-ikäisiin ja myös omaan ikääntymiseen. Ihmisillä on myös tarve luokitella asioita. Stereotypiat saavat eri ryhmien edustajat näyttämään samankaltaisemmilta kuin he oikeasti ovat. Erityisesti vanhat ihmiset nähdään usein yhtenäisenä ryhmänä, vaikka todellisuudessa ikääntyessä yksilöiden väliset erot kasvavat. Ikäennakkoluulot perustuvat kielteisiin stereotypioihin eri-ikäisten ihmisten ominaisuuksista. Ennakkoluulot estävät yksilöllisten erojen ymmärtämisen ja vääristävät havaintoja. Ikään perustuva kielteinen suhtautuminen on loukkaavaa, olipa kyse nuoresta tai vanhasta ihmisestä. Iän perusteella on vaikea tehdä oikeita päätelmiä kyvyistä, persoonallisuudesta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista. Ikäasenteet ovat sukupuoleen sidottuja. Miesten ikääntymiseen ei suhtauduta niin kielteisesti kuin naisten. Vanhenemisen ulkoiset merkit kuten harmaantuminen ovat miehelle myönteisiä, kun taas naiselle ne ovat

kielteisiä. Miehen sosiaalinen arvostus nousee iän myötä, mutta naisen laskee. (Hankonen 2013, 65.)

Lehtonen, Mäkelä ja Mörttinen (2003, 17–18, 23–24.) selvittivät opinnäytetyössään kansalaisten mielipiteitä vanhusten ja vanhuuden arvostuksesta ja vanhusten hoidon laadusta. Tutkimuksen aineistona oli osa Suomen Potilasasialiiton vanhustyöryhmän arvokorttien mielipiteistä, joita oli kerätty valtakunnallisesti. Arvokortit olivat peräisin Suomen potilasasialiiton vanhustyöryhmän järjestämästä Nyt voit vaikuttaa – Haluan elämänlaatua vanhuuteen! – kampanjasta. Yksi tutkimustulosten osa-alueista oli yhteiskunnan asenne vanhuuteen. Tutkimustulosten mukaan arvokorteissa puhuttiin ikävästä asenteesta vanhuksia kohtaan. Monet vastaajista kokivat, että asenteet vanhuksia kohtaan ovat huonontuneet ajan myötä. Mielipiteissä otettiin kantaa ikään perustuvaan syrjintään, jota ilmenee yhä enemmän ja yhä nuorempia kohtaan. Monet vastaajat itse tai heidän omaisensa olivat kokeneet yhteiskunnan taholta yleistä piittaamattomuutta. Tutkimustuloksissa nostettiin esiin myös mielipiteitä ihmisarvosta vanhuudessa. Tulosten mukaan vanhusten täytyi saada kokea olevansa arvostettuja ja heidän yksilöllisyyttään tuli korostaa elämän loppuun asti. Mielipiteistä ilmeni se, että ihmisarvo ei katoa ikääntymisen myötä.

3.5 Ammatillisen kasvun tukeminen

Ammatillisen kasvun edellytyksenä on halu kehittyä. Omaan työhön liittyvän uuden tiedon hankinta, oma toiminta, palaute sekä arviointi tukevat ammatillista kasvua. Opiskelijan ammatillista kasvua tuetaan monin eri tavoin opintojen aikana. Opiskelijat oppivat ottamaan vastuuta työtehtävistä käytännön harjoitteluissa. He saavat hoitajilta ja potilailta palautetta, mikä on tärkeää yksilöllisen sekä ammatillisen kasvun kannalta. Opiskelijan harjoittelukokemukseen vaikuttaa merkittävästi ohjaajaksi nimetty hoitaja. Jotta työntekijä voisi kehittää omaa työtään potilaan parhaaksi, hänen on oltava tietoinen omaksumistaan tietorakenteista sekä työskentelytavoistaan. Tällöin tieto muuttuu aktiiviseksi tietämisen prosessiksi ja työntekijä pystyy reflektoimaan eli tarkastelemaan toimintaansa sekä osaamisensa tasoja. Ammatillista kasvua tukee se, että työntekijät pystyvät avoimesti tuomaan esille tunteensa, tietonsa sekä epäonnistumisen kokemuksensa ilman, että se tuntuu heistä nöyryyttävältä. Oppija

tarvitsee uuden oppimisessa ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa vertaistukea ja opettajan ohjausta. Jotta tapahtuisi ammatillista kasvua, tarvitaan tilanteita, joissa sekä opettaja että opiskelija saavat entistä laajempaa vastuuta ja voivat osallistua entistä enemmän päätöksentekoon sekä vaikuttaa työhönsä. Oppimista auttavat selkeät oppimistavoitteet, keskustelu sekä palautteen anto. Kukaan ei ole luonnostaan itseohjautuva ja siksi opettajaa tarvitaan ohjaamaan ja suuntaamaan oppimista osoittamalla sille tavoitteet ja arvioimalla oppimista. (Rautava-Nurmi ym. 2013, 414–417.)

Stolt (2011, 4, 18–19, 22, 82–83.) tutki pro gradu – tutkielmassaan, millä tavoin käytännön harjoittelukokemukset rakentavat sairaanhoitajaopiskelijan ammatillista identiteettiä. Tutkimusaineiston muodostivat kahdeksan sairaanhoitajaopiskelijan tarinat. Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla opintojensa päätösvaiheessa olevia opiskelijoita. Tutkimustulosten mukaan sairaanhoitajaopiskelijan ammatillinen identiteetti rakentui ammatillisen identiteettityön seurauksena. Ohjaussuhde ja erityisesti opiskelijan ohjaajalta saama palaute tukivat opiskelijan ammatillista kasvua sekä ammatillista identiteettityötä. Opiskelijan saama vastuu ja luottamus ohjaajilta sekä konkreettinen tekeminen edistivät hänen oppimistaan käytännön harjoittelujaksoilla. Oppiakseen käytännön harjoitteluissa opiskelija tarvitsi monipuolisia kokemuksia hoitotyöstä sekä aitoja kontakteja potilaiden kanssa. Ohjaajina toimivat hoitajat olivat merkittävässä roolissa opiskelijan ammatillisen kasvun sekä identiteetin rakentumisen tukemisessa. Opiskelijat tarvitsivat käytännön harjoittelussa jatkuvaa, kuvailevaa sekä kehittämiskohteet nimeävää palautetta oppimisensa tueksi.

Opiskelijan ammatti-identiteetin sekä persoonallisen identiteetin yhteensopivuus tukevat opiskelijan ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä sitoutumista opintoihin. Käytännön harjoittelun ohjaajan lisäksi laadukas opetus ja opettaja ovat opiskelijalle merkittävä tuki ammatillisessa kasvussa. Opiskelijat tarvitsevat harjoittelun ohjaajalta ja opettajalta aikaa, paneutumista sekä tavoitettavuutta oman ammatillisen kasvun tukemisessaan. Opiskelijoiden mukaan harjoittelun ohjaajat ovat opiskelijoille sairaanhoitajan roolimalleja. Ohjaajan myönteinen asennoituminen ohjaukseen vaikuttaa siihen, miten ja mitä opiskelijan on mahdollista oppia työyhteisössä. Opiskelijat tarvitsevat oppiakseen käytännön harjoittelussa oppimistilanteita sekä mahdollisuuden työskennellä itsenäisesti. Itsenäinen työskentelytapa antaa opiskelijalle mahdollisuuden harjoitella päätöksentekotaitoja. On tärkeää, että opiskelijalla on luottamuk-

sellinen suhde ohjaajan kanssa. Se lisää opiskelijan turvallisuuden tunnetta ja antaa opiskelijalle mahdollisuuden näyttää epävarmuuttaan. (Stolt 2011, 10, 18–19, 22.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ammatillista kasvua. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi koulutuksen kehittämisessä. Tulosten perusteella voidaan pohtia, olisiko vastaavanlaisista projekteista jatkossakin hyötyä.

Tutkimusongelmat ovat:

1. Miten opiskelijoiden ammatillinen kasvu näkyi päiväkirjoissa yhteistoiminnallisuuden kehittämisessä?
2. Miten opiskelijoiden ammatillinen kasvu näkyi päiväkirjoissa vuorovaikutustaitojen kehittämisessä?
3. Miten opiskelijoiden ammatillinen kasvu näkyi päiväkirjoissa asenteiden muuttumisessa vanhusta kohtaan?

5 OPINNÄYTETYÖN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimusmenetelmä ja analysoitava aineisto

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Sen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkijan on ennemminkin tarkoituksena paljastaa tai löytää tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara

2009, 161.) Kvalitatiivisen tutkimuksen määrittelyssä korostuu ihmisten kokemusten, tulkintojen, käsitysten tai motivaatioiden tutkiminen sekä ihmisten näkemysten kuvaus. Kvalitatiivinen tutkimus liittyy asenteisiin, uskomuksiin sekä käyttäytymisen muutoksiin. Siinä ei pyritä yleistettävyyteen, ja siksi otos ei ole satunnainen, vaan harkinnanvarainen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään aineiston määrän sijasta aineiston laatuun. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 65–66, 110.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään sekundääriaineistoa eli muiden keräämää aineistoa (Hirsijärvi ym. 2009, 186). Tutkimusaineisto muodostuu opiskelijoiden kirjoittamista oppimispäiväkirjoista. Koko aineiston muodostaa 54 opiskelijan kirjoittamat oppimispäiväkirjat. Analysoitavaksi aineistoksi valittiin 16 opiskelijan oppimispäiväkirjat, jotta aineiston koko ei tule liian suureksi.

5.2 Aineiston keruu ja analyysi

Tämän tutkimuksen kohdeorganisaatio on SAMK, Terveys osaamisalue Rauma. Tutkimuslupa tarvitaan, kun tutkimus kohdistuu Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoihin. Tutkimuslupa-anomukseen (LIITE 1) liitetään ohjaajan hyväksymä tutkimussuunnitelma ja hakemus lähetetään SAMKin kehitysjohtajalle. Tutkimusta ei pidä aloittaa ennen kuin on saatu tutkimuslupa. Opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä ehdoista laaditaan lisäksi kirjallinen sopimus. (Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut 2014.) Opinnäytetyöntekijä pyysi lisäksi kaikilta niiltä NHT12 ryhmän opiskelijoilta, jotka vielä opiskelevat SAMK:ssa (noin N= 40), kirjalliset suostumukset (LIITE 2) siihen, että opettaja voi tulostaa heidän oppimispäiväkirjansa nimettömänä ja luovuttaa opiskelijalle opinnäytetyötä varten. Suostumus saatiin 20 opiskelijalta.

Tutkimusluvan 15.4.2014 saatuaan opinnäytetyöntekijä hankki itselleen valmiin aineiston. Aineisto oli talletettu Moodleen, josta opettaja tulosti ne ja poisti niistä opiskelijoiden nimet ja antoi opinnäytetyöntekijälle satunnaisesti valitut 16 päiväkirjaa. Saatuaan oppimispäiväkirjat opinnäytetyöntekijä numeroi ne 1-16. Tämän jälkeen opinnäytetyöntekijä luki saamansa aineiston huolellisesti useaan kertaan läpi. Aineistosta oli tarkoitus etsiä tutkimusongelmien mukaisia asioita.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Se on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi olla melkein mikä tahansa kirjalliseen muotoon saatettu materiaali esimerkiksi kirjat, artikkelit, päiväkirjat, kirjeet, haastattelu, puhe, dialogi ja raportit. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103.)

Sisällönanalyysi voi olla induktiivista eli aineistolähtöistä tai deduktiivista eli teorialähtöistä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 167). Induktiivisen aineiston analyysi on kolmivaiheinen prosessi, johon kuuluvat aineiston pelkistäminen (reduointi), aineiston ryhmittely (klusterointi) sekä teoreettisten käsitteiden luominen (abstrahointi). Pelkistämisympäristössä informaatio tiivistetään tai pilkotaan osiin. Ryhmittelyssä yhdistetään samaa asiaa tarkoittavat käsitteet luokaksi. Luokitteluyksikkönä voi olla tutkittavan ilmiön piirre, ominaisuus tai käsitys. Abstrahoinnissa tutkimuksen kannalta olennainen tieto erotetaan ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108 – 111.)

Tässä opinnäytetyössä pelkistäminen tapahtui alleviivaamalla erivärisillä kynillä ilmaisuja, jotka vastaavat tutkimusongelmiin. Sen jälkeen ilmaisut listattiin eri konseptille. Sitten ilmaisut ryhmiteltiin kolmeen luokkaan: yhteistoiminnallisuus, vuorovaikutustaidot sekä asenteet.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden kehittyminen

Jokaisella opiskelijalla oli pari projektin aikana. Osa opiskelijoista kävi tapaamassa kummivanhuksiaan sekä yksin että parin kanssa. Osa tapasi vanhuksia jokaisella kerralla yhdessä toisen opiskelijan kanssa. Monet opiskelijoista eivät tunteneet toisiaan entuudestaan, mikä toi myös vähän jännitystä projektiin. Joissakin päiväkirjoissa mainittiin, että opiskelijat kokivat toisen opiskelijan tuoneen tukea ja turvaa, jolloin projekti ja vanhainkodissa käynnit helpottuivat.

”On myös sen puolesta jännitystä, kun en ollut ennen tutustunut omaan pariini. Kävimme yhdessä parini kanssa melkein joka kerta. Toisesta on se tietty tuki ja turva.”
(10)

”Liukkaista keleistä huolimatta kaverin kanssa oli helpompi lähteä ulkoilemaan, koska meitä oli kaksi huolehtimassa vanhuksesta.” (15)

Opiskelijat järjestivät projektin aikana yhteisohjelmaa vanhuksille. Jotkut opiskelijat kokoontuivat etukäteen yhdessä koululla ja suunnittelivat, minkälaista ohjelmaa he voisivat vanhuksille järjestää. Opiskelijat järjestivät muun muassa levyraadin, pelasivat bingoa, leipoivat pipareita ja kävivät vanhusten kanssa ulkoilemassa. Opiskelijoiden yhdessä järjestämä ohjelma innosti projektitoimintaan, koska he huomasivat vanhusten pitävän ohjelmasta, jonka he olivat yhdessä suunnitelleet ja toteuttaneet. Opiskelijat oppivat, että pienellä vaivalla voi saada vanhukselle hyvän mielen ja uusia kokemuksia. Monet kokivat onnistumisen iloa sekä varmuuden lisääntymistä yhteistoiminnallisuuden kautta.

”Olimme laittaneet bingon valmiiksi. Yksi meistä arpoi numeroita ja kertoi ne meille ääneen. Jokaisella vanhuksella oli joku meistä auttamassa. Peli sujui hyvin ja vanhuksset olivat innoissaan mukana, varsinkin karkkipalkinnoista he olivat mielissään. Oli mukavaa vaihtelua itsellekin tehdä jotain kaikkien vanhusten kanssa niin että he olivat itse mukana.” (6)

”Tästä kerrasta jäi kyllä hyvä mieli, kun huomasin, että vanhuksset todella pitivät ohjelmasta! Ensi kerraksi keksimme jotain muuta yhteisohjelmaa, ja odotan sitä innolla.” (5)

Välillä opiskelijoiden oli vaikea keksiä, mitä he tekisivät kummivanhuksensa kanssa, kun tuntui, ettei hän innostunut mistään. Opiskelijat kokivat onnistumisen iloa, kun he saivat kummivanhuksensa osallistumaan virikkeeseen tai, kun he keksivät tekemistä, joka miellytti vanhusta. Esimerkiksi eräs opiskelija huomasi projektin loppuvaiheessa, että hänen sisäänpäin kääntynyt kummivanhuksensa piti siitä, että joku lukee hä-

nelle lehteä ja hän vain kuuntelee. Toinen opiskelijapari sai vihdoin kummivanhuk-
sensa kävelemään heidän kanssaan, vaikka aiemmin hän ei ollut suostunut.

*”Tänään saimme hänet kävelemään kanssamme. Se oli minusta todella hienoa, kun
ennen hän ei ole halunnut. Ihanaa kun yrittäminen ja kannustaminen palkitaan.”*
(10)

Päiväkirjoista ilmeni monien oppineen, että vanhuksia pitää paljon rohkaista, kannus-
taa ja ”patistella” paljon tekemään asioita itse. Välillä oli tilanteita, joissa vanhus oli-
si halunnut vain nukkua ja sanoi, että ei jaksaa osallistua mukaan virikkeisiin. Tällöin
hoitajat tulivat ”patistamaan” heidät ylös sängyistä, mikä aluksi ihmetytti monia
opiskelijoita.

*”Opin, että vanhuksia pitää todenteolla ’patistella’, mutta on erotettava se, jos joku
ei oikeasti vain jaksaa.”* (16)

*”Kummivanhukseksi ei ollut asiasta mitenkään innoissaan eikä halunnut lähteä, mut-
ta pienen suostuttelun jälkeen hän suostui (hoitaja tuli reippaasti ja sanoi, että nyt
lähdette ulos).”* (1)

Opiskelijat tekivät yhteistyötä vanhusten kanssa. He osasivat huomioda vanhusten
voimavarat sekä kunnioittaa vanhusten tahtoa.

*”Kysyimme vanhukselta, että tulisiko hän pelaamaan bingoa meidän kanssa ja ker-
roimme, että se olisi tosi kivaa. Hän kuitenkin sanoi, että hän on niin väsynyt, että
eihän jaksaa tulla, niin kivaa kuin se olisikin. Yllätyimme kohteliaasta vastauksesta ja
annoimme hänen jäädä huoneeseensa.”* (5)

*”Omasta vanhuksesta emme saa niin paljon irti yleisessä tilassa, mutta emme me
väkisin häntä ole lähteneet muualle viemään, jos hän haluaa olla yleisessä tilassa
kanssamme, hyväksymme sen.”* (9)

Opiskelijat tekivät myös yhteistyötä hoitajien kanssa. Se, miten hoitajat vastaanotti-
vat opiskelijat vanhainkoteihin, vaikutti siihen, miten opiskelijat suhtautuivat projek-

tiin. He kysyivät ja varmistivat hoitajilta, jos he eivät olleet varmoja jostakin asiasta ja noudattivat heidän neuvojaan. He saivat tarvittaessa apua hoitajilta, ja pystyivät keskustelemaan mieltä askarruttavista asioista. Hoitajien tuki edesauttoi opiskelijoiden oppimista ja kehittymistä. Osa olisi kaivannut enemmän neuvoa ja apua hoitajilta.

”Kun asiasta jutteli osaston työntekijöiden kanssa, epäluulot hälvenivät.” (15)

”Aluksi osastolle meno taas jännitti, mutta hoitajilta saimme oikein hyvän vastaanoton ja jännitys helpotti sen myötä.” (12)

”Henkilökunta otti meidät hyvin vastaan ja esitteli paljon käytäntöjä ja kertoivat asukkaiden taustoista hieman.” (8)

”Kummivanhus oli todella vaativa ja pyysi meitä viemään hänet vessaan monet kerat. Hoitajien neuvoja noudattaen kieltäydyimme kuitenkin kohteliaasti, ja kerroimme, että hoitajat vievät hänet vessaan hetken päästä.” (3)

6.2 Opiskelijoiden vuorovaikutustaitojen kehittyminen

Päiväkirjoista kävi ilmi, että monia jännitti projekti etukäteen ja se, miten vanhusten kanssa kommunikointi tulee sujumaan. Useimmat opiskelijat, joilla ei ollut juuri lainkaan kokemusta vanhuksista, olivat sitä mieltä, että heidän vuorovaikutustaitonsa vanhusten kanssa kehittyivät projektin aikana. Sen sijaan osa opiskelijoista ei kokenut, että projektista olisi ollut erityisemmin hyötyä vuorovaikutustaitojen kehitymisessä esimerkiksi, jos heillä oli jo entuudestaan kokemusta vanhuksista lähihoitajan ammatin kautta. Monet opiskelijat olivat yllättyneet siitä, kuinka helppoa kommunikointi vanhusten kanssa oli, vaikka se saattoi alussa tuntua hankalalta. Opiskelijat oppivat, että riittää, kun on vain oma itsensä ja juttelee vanhuksille kuten kelle tahansa muullekin aikuiselle. Jotkut opiskelijat kirjoittivat päiväkirjoissa kehittyneensä ryhmässä keskustelemisessä. Moni koki, että projektin ansiosta oli helpompaa mennä tulevaan vanhainkotiharjoitteluun, eikä vanhusten kohtaaminen jännittänyt enää niin paljon. Monet opiskelijat olivat yllättyneitä siitä, kuinka paljon he kiintyivät projek-

tin aikana kummivanhukseen. Useat ehtivät projektin aikana tutustumaan hyvin vanhuksiin.

”Kun menimme vanhainkotiin tutustumaan, minua jännitti ihan kamalasti. Pelkäsin, että tilanne olisi todella kiusallinen eikä minulla olisi mitään puhuttavaa kenenkään vanhuksen kanssa, hoitajat eivät välittäisi meistä ja pahimmillaan katsoisivat nenän vartta pitkin.” (3)

”Tietämättään hän (kummivanhus) on vahvistanut taitojani kommunikoida vanhusten kanssa. Hänen ansiostaan huomasin, ettei se ole niin vaikeaa.” (9)

”Tänään tuntui siltä, että olin ehtinyt muodostaa eräänlaisen suhteen osaston vanhuksiin. Se sai minut hyvälle tuulelle, koska he kyselivät kuulumisiani ja kertoivat omistaan. Tuntui, että pystyimme puhumaan mistä vaan, josta näin vähän aikaa tunteet voivat puhua.” (1)

”Kun lähdön aika koitti sitten, tuntui yllättävän paljon haikealta. Hän on niin pirteä mummu, että häntä jää kyllä hetkeksi kaipaamaan. Nämä projektioipinnot ovat kyllä helpottaneet vanhuksen kanssa vuorovaikutusta, nyt ei pelota mennä ensimmäiseen harjoitteluun.” (4)

”Mielestäni on ihan mukavaa käydä osastolla viihdyttämässä vanhuksia, mutta en tiedä onko siitä koulun kannalta mitään isompaa hyötyä, tai en ainakaan koe sen hyödyttävän minua, koska olen kuitenkin työskennellyt monessa paikassa vanhusten kanssa ja se tuntuu kyllä ihan luontevalta.” (2)

Opiskelijat oppivat, minkälaisista asioista vanhusten kanssa voi keskustella. Projektin aikana toteutetuissa reflektiopäivissä oli keskusteltu myös siitä, mitkä ovat sopivia keskustelunaiheita. Välillä joistakin opiskelijoista tuntui, että puheenaiheet lopuivat kesken. Opiskelijat kokivat hankaliksi hetket, jolloin keskustelu vanhuksen kanssa oli väkinäistä ja hiljaisia hetkiä oli paljon. Varsinkin projektin alussa syntyi tällaisia tilanteita. Joillekin opiskelijoille vanhusten teittely oli uutta ja vierasta ja se vaati totuttelua.

*”Yritin avata keskustelua muutamankin vanhuksen kanssa, mutta en saanut vasta-
kaikua keneltäkään. Onneksi lähdimme melko nopeasti pois, eikä kiusallinen hetki
kestänyt montaa minuuttia. Pelkään jo nyt seuraavaa kertaa, jos en saa taaskaan mi-
tään yhteyttä vanhuksiin.” (3)*

*”Edelleen keskustelu oli hieman väkinäistä ja hiljaisuus tuntui välillä painostavalta,
mutta kun tiesi, ettei se johdu minusta, sen sietäminen oli helpompaa.” (15)*

”Teitittely tuntui todella vaikealta, sillä en ole siihen totunut.” (14)

Osa opiskelijoista keskusteli projektin aikana ensimmäistä kertaa dementoituneen vanhuksen kanssa. Se tuntui joidenkin mielestä aluksi vähän hankalalta. Opiskelijat pohtivat, oliko parempi myötäillä vanhusta ja olla mukana hänen jutuissaan, vai pitäisikö hänet ”herätellä” tähän päivään ja kertoa miten asiat oikeasti olivat. Useimmat tulivat siihen lopputulokseen, että oli parasta myötäillä. Yhdessä päiväkirjassa kerrottiin kummivanhuksen näkevän harhoja ja opiskelijaa jäi mietityttämään, miten niihin pitäisi suhtautua keskustellessa vanhuksen kanssa.

*”Pelästyin jopa vähän, kun huomasin, ettei hänellä ole oikeastaan lainkaan käsitystä
missä ajassa hän elää. En osannut vastata vanhukselleni kovin hyvin, sillä en tiennyt
olisiko minun pitänyt elää mukana hänen tarinoissaan, vai olla vain hiljaa ja myö-
täillä. Tähän päivään herättämisen ajattelin ainakin olevan huono vaihtoehto, joten
olin sitten vain melko hiljaa.” (3)*

*”Kysyin häneltä kuitenkin hänen sisaruksistaan, ja hieman pelästyinkin vastausta ’en
tiedä’.” (9)*

*”Matkalla kotiin rupesin miettimään omaa tulevaa vanhuuttani ja läheisiäni. En pys-
tynyt ymmärtämään, että joku voi unohtaa omat sisaruksensa.” (9)*

Osa opiskelijoista koki vaikeiksi tilanteet, joissa vanhus kertoi, kuinka huonosti asiat olivat tai, kun vanhus puhui kuolemasta ja jopa itsemurhan tekemisestä. Jotkut opiskelijat joutuivat myös kohtaamaan kuolemantapauksia. Erään opiskelijaparin kum-

mivanhus kuoli ja toisen kumminvanhuksen puoliso. Nämä olivat opiskelijoille vaikeita hetkiä.

”Vanhuksemme hoki kuinka vanha hän jo on, eikä hänestä enää ole oikein mihinkään. Hänellä oli selvästi huonompi päivä. Yritin lohduttaa sanoilla, mutta samalla mietin mitä voisin hänelle sanoa, sillä omalla tavallaan hänen sanansa olivat tottakin.” (9)

”Hän puhui jonkin verran kuolemasta, sillä häneltä oli kuollut jo monta läheistä. Se tuntui ensin hieman ahdistavalta, enkä oikein tiennyt miten asiaan olisi pitänyt suhtautua.” (14)

”Hän kertoi meille heti aluksi, että hän miettii joka päivä itsensä tappamista, koska on vanhainkodissa. Se oli hyvin karua kuunneltavaa ja hän puhui itsemurhan tekemisestä meille ainakin kolme kertaa.” (4)

”Hän oli hirveän poissaoleva. Itsellä tuli sellainen olo, että mitä nyt oikein osaa sanoa. Tämä oli surullista katsottavaa, kun toiselta on viety tärkein asia elämästä.” (10)

Joidenkin opiskelijoiden oli hankala kehittää vuorovaikutustaitojaan, jos oma kumminvanhus ei ottanut oikein mitään kontaktia. Opiskelijat kokivat tällaiset tilanteet vaikeiksi. He pohtivat, miten heidän olisi parasta toimia; pitäisikö olla hiljaa ja vain läsnä vieressä vai yrittää keskustella, vaikka vanhus ei vastaa mitään eikä ole halukas keskustelemaan. Opiskelijat päätyivät tällaisissa tilanteissa keskustelemaan enemmän muiden vanhusten kanssa.

”Koko kävelymatkan aikana vanhus ei sanonut minulle sanaakaan. Yritin kuitenkin ajan kuluksi jutella itsekseni. En tiedä olisiko vanhus halunnut, että olisin ollut enemmän hiljaa, mutta mistä minä sen tietäisin.” (3)

”Vierailusta ei oikein jäänyt mitään käteen, hieman paha mieli tuli, koska alkoi miettiä, mikä minussa/meissä oli vikana, kun vanhuksemme ei ottanut minkäänlaista kontaktia.” (1)

”Vierailun jälkeen oli hieman turhautunut olo, koska hän ensimmäiseksi toivotti meidät tervetulleeksi niin, että ei hän tänne ketään tarvi.” (11)

”Fiilis jäi vähän huonoksi, me yritimme kovasti keskustella, mutta vastaanotto ei ollut päällä.” (13)

Joissakin päiväkirjoissa opiskelijat mainitsivat huomanneensa, että vanhuksille puheen tuottaminen voi joskus olla hyvin vaikeaa, ja he saattavat olla siksi mieluummin hiljaa. He saivat kokemusta siitä, miten toimia tällaisessa tilanteessa. Monet oppivat tulkitsemaan vanhusten elekieltä. He oppivat, että monille vanhuksille on annettava aikaa, jotta he saavat sanottua asiansa, sillä puheentuottaminen voi olla hyvin hidasta. Jotkut kokivat hankalaksi tilanteet, joissa vanhuksen puheesta ei saanut mitään selvää, eivätkä he oikein tienneet, miten tulisi toimia. Vanhuksen huono kuulo vaikeutti joskus kommunikointia opiskelijan ja vanhuksen välillä.

”Uskon myös, että puhuminen tuottaa vanhukselleni jonkin verran ongelmia, ja hän on siksi mieluummin hiljaa. Sen huomaa silloin, kun hän aloittaa lauseen innokkaalla äänen sävyllä, mutta lause katkeaa nopeasti, eikä siitä tahdo saada kunnolla selvää. Hän ei onneksi luovuta, vaan yrittää uudestaan. Tällaisissa tilanteissa yritän seurata elekieltä mahdollisimman tarkasti, ja arvailla mitä hän mahtaa tarkoittaa.” (16)

”Opin sen, että välillä vanhoilla ihmisillä menee todella kauan tuottaa puhetta.” (10)

”Muutaman kerran sanoista ei vain saanut selvää, ja ei oikein tiennyt, kehtaako kysyä moneen kertaan, mitä toinen yrittää sanoa vai hymyileekö vaan ja antaa ymmärtää, että ymmärtää.” (15)

”Yllätyin, kuinka kovaan ääneen täytyy puhua, sillä hänellä on huono kuulo. Minusta tuntui jatkuvasti, että huudan ja kuulostan tyhmältä. Tämä asia veti minut hieman hiljaiseksi.” (14)

Opiskelijat oppivat, kuinka tärkeää on välillä rohkaista ja kehua vanhuksia sekä antaa heille positiivista palautetta.

”Huomasin, että vanhustani pitää rohkaista ja häneltä voi kysellä asioita, vastauksen saa silloin paremmin.”(16)

”Yritin kovasti kehua häntä ja tukea hänen omatoimisuuttaan leipomisessa.” (1)

6.3 Opiskelijoiden asenteiden muuttuminen

Osa opiskelijoista koki, että projektin aikana heidän kunnioituksena vanhuksia kohtaan lisääntyi. He ymmärsivät paremmin, miten raskaita asioita monet vanhukset olivat joutuneet kokemaan esimerkiksi sota-aikoina. Jotkut opiskelijat oppivat uusia tapoja suhtautua vanhuksiin. Joissakin päiväkirjoissa ilmeni, että opiskelijat oppivat projektin kautta vanhustenkin olevan vain tavallisia ihmisiä iloineen, suruineen ja muistoineen.

”Oli hienoa kuulla heidän menneisyydestään ja siitä mitä kaikkea heille oli sattunut esim. sota. Itse alkoi miettimään, miten raskasta se elämä on ollut verraten tähän päivään. Kuuntelemisen yhteydessä oppii entistä enemmän kunnioittamaan vanhoja ihmisiä.” (10)

”Projekti myös muutti suhtautumistani vieraisiin vanhuksiin ja enää vierasta vanhusta lähestyminen ei mietitytä vaan tietää, että heihin voi suhtautua ihan kuin muihinkin. Opin myös paremmin ymmärtämään heidän tarpeitaan ja ajatuksiaan.” (7)

”Ajatusmaailmani on avartunut jo nyt todella paljon.” (14)

”Vanhukseni tokaisi, että tuntee paikan. Häneltä vierähti kyynel poskelle. Sitten ymmärsin, että hänkin on vain ihminen täynnä muistoja.” (1)

Monet opiskelijat käsittivät projektin kautta paremmin sen, että jokainen vanhus on omanlaisensa persoona ja kaikki ovat erilaisia. Eivät kaikki ole seuraa kaipaavia ja hyväntuulisia keskustelijoita.

”Tänään huomasin, että vaikka vanhukset osastolla ovatkin yksinäisiä ja kaipaavat juttuseuraa, niin on myös niitä, jotka haluavat vain olla omissa oloissaan tai että eivät hekään aina ole niin puheliaalla tuulella.” (7)

”Oli kiva nähdä, että vanhuksia on monenlaisia, sosiaalisia ja vähemmän sosiaalisia, hyväntuulisia ja vähemmän hyväntuulisia.” (7)

Projektin aikana opiskelijat oppivat ymmärtämään, miten eri sairaudet voivat muuttaa vanhuksen luonnetta. He ymmärsivät, kuinka pelottavalta vanhuksesta voi tuntua, kun hänellä ei ole mitään käsitystä, missä hän on ja miksi. Eräessä päiväkirjassa opiskelija kirjoitti, että hän ei ollut tiennyt, kuinka joidenkin lääkkeidenottoajat ovat todella tarkkoja. Opiskelija oppi, että joidenkin lääkkeiden saaminen eri aikaan kuin normaalisti voi vaikuttaa hyvin paljon vanhuksen olotilaan ja olemukseen, esimerkiksi Parkinsonin taudin hoidossa. Jotkut opiskelijat ymmärsivät projektin aikana, että joskus vanhukset saattavat huutaa apua ja pyytää hoitajaa paikalle jatkuvasti ilman syytä. He olivat aluksi pohtineet, että eivätkö hoitajat vain halua auttaa vanhusta, kunnes he huomasivat, että vanhus huutaa koko ajan hoitajaa paikalle, vaikka hoitaja olisi juuri käynyt hänen luonaan.

”Viereisten huoneitten asukkaiden huutelut eivät oikeastaan enää häirinneet, koska ne alkoivat aina 2-3 min hoitajan käymisen jälkeen, joten niille tuskinpa oli syytä. Kahdella ensimmäisellä kerralla olimme maininneet huutelusta hoitajalle, tällä kertaa emme maininneet enään.” (11)

Osa opiskelijoista yllättyi siitä, kuinka iloisia monet dementikot olivat siitä huolimatta, että heillä ei ollut edes käsitystä ajasta tai paikasta. Monet yllättyivät myös siitä kuinka hyvin dementikot voivat muistaa erittäin vanhoja asioita, vaikka heillä ei olisiakaan käsitystä nykyhetkestä. He pystyivät osallistumaan opiskelijoiden järjestämiin viriketuokioihin paremmin kuin opiskelijat osasivat odottaa, ja he esimerkiksi muistivat hyvin erilaisia sananlaskuja.

”On ollut piristävää nähdä, että dementikot voivat olla myös todella iloisia ja huumorintajuisia.” (3)

”Vaikka hänellä on syvä dementia, hän muisti paljon asioita menneisyydestään ja vaikutti erittäin elämänmyönteiseltä ihmiseltä.” (8)

”Yllätyin siitä, miten hyvin vanhukset olivat mukana kilpailussa.” (16)

”Vaikka hän onkin dementoitunut ja keskittyminen ei ole parhaimmasta päästä, pystyy hänkin olemaan mukana ja tietää/arvata oikein.” (3)

Jotkut opiskelijat hämmästelivät päiväkirjoissaan sitä, kuinka hyväkuntoisiakin vanhuksia vanhainkodissa voi olla. Moni yllättyi siitä, miten hyvin monet vanhukset viihtyivät vanhainkodissa.

”Tutustumisen jälkeen käsitykseni kuitenkin muuttui suuresti, vanhukset pystyivät yksikössäni suorittamaan paljon asioita itse ja kunto oli monella ikäisekseen hyvä.” (8)

Eräs opiskelija kirjoitti päiväkirjassaan, että hänen kummivanhuksensa ei ollut koskaan halunnut naimisiin eikä lapsia. Opiskelija oli tästä yllättynyt.

”Minä itse kun olin ajatellut että sitä nuoruutta kun suuret ikäluokat ovat eläneet, parisuhteet olisivat olleet paljon suuremmassa asemassa kuin nykyaikana.” (9)

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ammatillista kasvua oppimispäiväkirjoja analysoimalla. Tarkastelun kohteena oli yhteistoiminnallisuuden

ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen sekä asenteiden muuttuminen ikääntymistä kohtaan.

7.1 Tulosten tarkastelu

Ensimmäinen tutkimusongelma oli, miten yhteistoiminnallisuus kehittyi projektin aikana. Tutkimustulosten mukaan opiskelijoiden yhteistoiminnallisuuden kehittyminen näkyi parin kanssa toimimisen, yhteisohjelmien järjestämisen sekä hoitajien ja vanhusten kanssa tehdyn yhteistyön kautta. Opiskelijat kokivat, että toinen opiskelija toi projektiin ja vanhainkodissa käymiseen tukea ja turvaa. He suunnittelivat ja järjestivät vanhuksille yhteisohjelmaa ryhmissä, mikä toi harjoitusta ryhmätyötaitoihin. Yhdessä järjestämä ohjelma innosti opiskelijoita projektitoimintaan. Monet oppivat, että vanhuksia pitää paljon rohkaista, kannustaa ja ”patistella” paljon tekemään asioita itse. Opiskelijat osasivat huomioida vanhusten voimavarat sekä kunnioittaa vanhusten tahtoa. He kysyivät, varmistivat ja pyysivät apua hoitajilta, jos he eivät olleet varmoja jostakin asiasta ja noudattivat heidän neuvojaan. Monet kokivat onnistumisen iloa sekä varmuuden lisääntymistä yhteistoiminnallisuuden kautta. Heiskasen ym. (2007, 20.) tutkimuksen mukaan yhteistoiminnallinen hoitotyö on potilaan ja hoitajan välistä yhteistyötä. Siinä huomioidaan potilaan voimavarat ja tarpeet. Tämän tutkimuksen tuloksissa ilmeni samansuuntaisia piirteitä, vaikka opiskelijat eivät osallistuneet potilaiden hoitamiseen.

Toinen tutkimusongelma kohdistui vuorovaikutustaitojen kehittymiseen. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että opiskelijat kehittivät eniten vuorovaikutustaidoissa eri tilanteissa. Useimmat opiskelijat olivat sitä mieltä, että heidän vuorovaikutustaitonsa vanhusten kanssa kehittyivät projektin aikana. Sen sijaan osa opiskelijoista, joilla oli entuudestaan lähihoitajan koulutus, eivät kokeneet hyötynensä erityisemmin projektista, koska heille vanhusten kohtaaminen oli jo tuttua. Jotkut opiskelijat kirjoittivat päiväkirjoissa kehittyneensä ryhmässä keskustelemisessä. Moni koki, että projektin ansiosta oli helpompi mennä tulevaan vanhainkotiharjoitteluun, eikä vanhusten kohtaaminen jännittänyt enää niin paljon. Opiskelijat oppivat, minkälaisista asioista vanhusten kanssa voi keskustella. Joillekin opiskelijoille vanhusten teittely oli vierasta ja se vaati totuttelua. Opiskelijoiden keskustelutaidot dementoituneen ja

harhaisen vanhuksen kanssa kehittyivät. Monet oppivat tulkitsemaan vanhusten elekieltä. He oppivat, että monille vanhuksille on annettava aikaa, jotta he saavat sanottua asiansa, sillä puheentuottaminen voi olla hyvin hidasta. Opiskelijat oppivat, kuinka tärkeää kehuminen ja positiivisen palautteen antaminen vanhuksille on. Opiskelijat oppivat toimimaan hankalissakin vuorovaikutustilanteissa. Joidenkin opiskelijoiden oli vaikeaa kehittää vuorovaikutustaitojaan, jos oma kummivanhus ei ottanut oikein mitään kontaktia. Mäki (2013, 3, 38.) tutki sairaanhoitajien rakentavan vuorovaikutuksen keinoja hoitotyössä. Tutkimustulosten perusteella kommunikointi-aidot olivat toimivan vuorovaikutuksen edellytys, mikä ilmeni myös tässä tutkimuksessa.

Kolmas tutkimusongelma oli asenteiden muuttuminen ikääntymistä kohtaan. Tulosten perusteella opiskelijoilla oli ollut asenteita, jotka projektin aikana muuttuivat. Osa opiskelijoista koki, että heidän kunnioituksena vanhuksia kohtaan lisääntyi. Vanhat ihmiset nähdään usein yhtenäisenä ryhmänä, vaikka todellisuudessa ikääntyessä yksilöiden väliset erot kasvavat (Hankonen 2013, 65.). Monet opiskelijat käsittivät projektin kautta paremmin sen, että jokainen vanhus on yksilöllinen ja kaikki vanhukset ovat erilaisia. Projektin aikana opiskelijat oppivat ymmärtämään, miten eri sairaudet voivat muuttaa vanhuksen luonnetta. Osa opiskelijoista yllättyi siitä, kuinka iloisia ja toimintakykyisiä monet dementikot olivat ja kuinka hyvin he muistivat erittäin vanhoja asioita. Jotkut opiskelijat hämmästelivät päiväkirjoissaan sitä, kuinka hyväkuntoisiakin vanhuksia vanhainkodissa voi olla ja miten hyvin monet vanhukset viihtyivät vanhainkodissa. Lehtosen ym. (2003, 17–18, 23–24.) tutkimuksen mukaan monet kokivat, että asenteet vanhuksia kohtaan ovat huonontuneet ajan myötä. Ikään perustuvaan syrjintää ilmenee yhä enemmän ja yhä nuorempia kohtaan. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan opiskelijoilla esiintyi asenteita ikääntymistä kohtaan, mutta ei syrjintää.

Tutkimustulokset osoittivat, että yhteistoiminnallisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen sekä asenteiden muuttumisen kautta opiskelijat kehittyivät ammatillisesti ja kokivat olevansa valmiimpia tulevaan ensimmäiseen harjoitteluun kuin ennen projektia. Vastaavanlaisia projekteja olisi hyvä jatkossakin järjestää. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että samankaltaisista projekteista olisi enemmän hyötyä niille opiskelijoille, joilla ei ole lähihoitajan koulutusta taustalla. Olisi suositeltavaa, että lähihoitajien ei tarvitsisi osallistua vastaaviin projekteihin, koska ne ovat suunnattu opiskeli-

joille, joilla ei ole kokemusta hoitotyöstä. Ne opiskelijat, joilla oli kummivanhus, jonka kanssa pystyi keskustelemaan, kokivat kehittyneensä ammatillisesti ja hyötöneensä projektista enemmän kuin ne, jotka saivat kummivanhuksen, joka ei ottanut juuri minkäänlaista kontaktia. He kokivat projektin turhauttavaksi, mikä heikensi opiskelijan kehitystä ja ammatillista kasvua. Tämä olisi syytä huomioida kummivanhusten valinnassa. Stoltin (2011, 83.) tutkimuksen mukaan hoitotyön harjoittelun ohjaaja on suuressa roolissa opiskelijan ammatillisen kasvun tukemisessa. Vaikka Iloa ja eloa arkeen – projektissa mukana olleiden osastojen hoitajat eivät toimineet varsinaisesti ohjaajina, heidän tukensa edesauttoi opiskelijoiden oppimista ja kehittymistä. Projekteissa mukana oleville hoitajille olisi sen vuoksi tärkeää korostaa heidän merkitystään opiskelijoiden ammatillisen kasvun tukemisessa. Lisäksi koulussa järjestetyt reflektiopäivät tukivat opiskelijoiden kehittymistä projektin aikana.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikissa tutkimuksissa on tärkeää arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kaikkien vaiheiden toteuttamisesta lisää luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa. (Hirsijärvi ym. 2009, 231–232.) Luotettavuuden arviointi kohdistuu kvalitatiivisessa tutkimuksessa muun muassa tutkimuksen tarkoitukseen, analyysiin, tulkintaan, refleksiivisyyteen, eettisiin näkökulmiin ja tutkimuksen relevanssiin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteerejä ovat uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus sekä vahvistettavuus. Uskottavuus edellyttää, että tulokset kuvataan niin selkeästi, että lukija ymmärtää, miten analyysi on tehty ja mitkä ovat tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset. Aineiston sekä tulosten suhteen kuvaus on merkittävä luotettavuuskysymys. Se edellyttää analyysin kuvaamista mahdollisimman tarkasti. Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, missä määrin tulokset voisivat olla siirrettävissä johonkin muuhun tutkimusympäristöön. Siirrettävyyden varmistamiseksi edellytetään muun muassa huolellista kuvausta tutkimuskontekstista sekä analyysin yksityiskohtaista kuvausta. Laadullisessa tutkimuksessa on suositeltavaa käyttää kuvauksia materiaalistaan luotettavuuden varmistamiseksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 205, 197–198.)

Tässä tutkimuksessa luotettavuus huomioitiin perehtymällä ensin aihetta käsittelevään teoriaan sekä aiempiin tutkimuksiin. Kaikki vaiheet pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman tarkasti. Tässä opinnäytetyössä oli valmis aineisto. Tutkimus olisi ollut luotettavampi, jos opiskelijat olisivat saaneet kirjoittaa oppimispäiväkirjat anonyymisti, koska silloin opiskelijat olisivat todennäköisesti uskaltaneet kirjoittaa päiväkirjaan enemmän omista ajatuksistaan ja tunteistaan, pelkäämättä mitä muut ajattelevat. Päiväkirjoista poistettiin nimet vasta, silloin kun ne tulostettiin opinnäytetyötä varten. Tutkimuksen tulokset pyrittiin perustelevaan huolellisesti muun muassa käyttämällä paljon ilmauksia alkuperäistekstistä.

7.3 Tutkimuksen eettisyys

Kaiken tieteellisen toiminnan ydin on tutkimuksen eettisyys (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 211). Tässä opinnäytetyössä noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä. Siihen kuuluu, että tutkija noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä arvioitaessa tutkimusta. Tutkijan on sovellettava eettisesti kestäviä sekä tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksen tuloksia julkaistaessa on toteutettava avoimuutta. Tutkimus on suunniteltava, toteutettava sekä raportoitava yksityiskohtaisesti sekä tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132.) Eettisyyden toteutumiseksi tutkimusta varten anottiin Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimuspäälliköltä tutkimuslupa (LIITE 1).

Tutkimusaiheen valinta on tutkijan tekemä eettinen ratkaisu. Tutkijan on pohdittava, mikä on aiheen yhteiskunnallinen merkitys. Tutkimuksen oikeutuksen lähtökohtana sekä tutkimusetiikan periaatteena on sen hyödyllisyys. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 218.) Tämän tutkimuksen aiheen valintaan vaikutti se, että sitä ehdottivat Satakunnan ammattikorkeakoulun opettajat, jotka olivat mukana Iloa ja eloa arkeen – projektissa. Aiheella oli yhteiskunnallista merkitystä, sillä tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää sairaanhoitajan koulutuksen kehittämisessä.

Itsemääräämisoikeus on yksi tutkimukseen osallistumisen lähtökohdista. Kaikessa tutkimustoiminnassa pitää turvata osallistumisen vapaaehtoisuus sekä mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 218–219.) Iloa ja eloa arkeen – projektiin osallistuneilta opiskelijoilta pyydettiin kirjallinen lupa siihen, että opettaja voi tulostaa heidän oppimispäiväkirjansa Moodlesta ja antaa ne aineistoksi tähän opinnäytetyöhön.

Anonymiteetti on tärkeää huomioida tutkimustyössä. Tutkimustietoja ei saa luovuttaa kenellekään tutkimusprosessin ulkopuoliselle henkilölle. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään usein alkuperäisiä ilmauksia saatujen tutkimustulosten todentamiseksi. Tällöin on tärkeää pohtia, pitääkö esimerkiksi murrekieliset ilmaisut kääntää tunnistettavuuden vuoksi yleiskielelle. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 221.)

Tässä tutkimuksessa noudatettiin anonyymiutta. Oppimispäiväkirjat annettiin tutkimuksen tekijälle ilman opiskelijoiden nimiä. Tutkimustulosten havainnollistamiseen käytettiin paljon alkuperäisilmaisuja. Oppimispäiväkirjoissa esiintyneet murrekieliset sanat käännettiin yleiskielelle, jotta ketään ei voida tunnistaa. Ilmaisuihin poistettiin myös niissä esiintyneet vanhainkodin ja osaston nimet, koska opiskelijoita oli useammassa eri paikassa, ja heidät olisi voitu sitä kautta tunnistaa. Kaikki tutkimuksessa käytetyt oppimispäiväkirjat hävitetään tutkimuksen päättyttyä asianmukaisesti.

7.4 Jatkotutkimushaasteet

Hoitotyön opiskelijoiden ammatillisesta kasvusta voisi tehdä jatkotutkimuksen esimerkiksi siten, että analysoitaisiin päiväkirjoja, joita opiskelijat kirjoittaisivat ensimmäisen harjoittelun, joka suoritetaan vanhainkodissa, aikana. Olisi hyvä, että opiskelijat saisivat kirjoittaa päiväkirjoja anonyymisti eikä niitä käytäisi läpi koulussa. Tämä mahdollistaisi päiväkirjamerkintöjen tekemisen rehellisesti, koska kukaan ei saisi tietää, mitä kukin on kirjoittanut. Jos myöhemmin järjestetään samankaltaisia projekteja kuten Iloa ja eloa arkeen – projekti, opiskelijoiden ammatillista kasvua voisi tutkia niiden kautta myös muista näkökulmista käyttäen aineistona päiväkirjoja. Näkökulmina voisivat olla esimerkiksi ammattieettisen sekä kestävästä kehityksestä edistävän toiminnan kehittyminen.

7.5 Oma ammatillinen kehittyminen

Opiskelija osoittaa opinnäytetyössä osaavansa soveltaa tietojaan ja taitojaan ammatitopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Opinnäytetyö on kokonaisvaltainen ammatillisen kasvun prosessi. Siinä tapahtuu sekä ammatillisten että yleisten kompetenssien mukaista osaamisen kehittymistä. Opiskelija osaa omaan ajatteluun sekä tutkimustietoon perustuen kehittää kriittisesti omaa työtään ja ammatitualaansa. (Opetussuunnitelma 2014–2015.) Opinnäytetyöntekijän käsitys opinnäytetyön tarkoituksesta ja tekemisestä on prosessin aikana selventynyt huomattavasti. Erityisesti käsitys laadullisen tutkimuksen tekemisestä on kehittynyt. Aiheen valinta sekä työn aloitus olivat erittäin hankalia. Lopulta kuitenkin löytyi aihe, joka kiinnosti opinnäytetyöntekijää ja alkuvaikeuksien jälkeen kirjoittaminen alkoi sujua. Ohjaavan opettajan antama ohjaus helpotti prosessia. Opinnäytetyöntekijä on oppinut etsimään tietoa erilaisista lähteistä sekä käsittelemään ja arvioimaan kriittisesti löytämänsä tietoa. Hän on kehittynyt tieteellisessä kirjoittamisessa. Prosessia hankaloitti se, että kirjoittamisessa tuli useita taukoja. Taukojen jälkeen oli vaikeaa jatkaa kirjoittamista, koska monet opinnäytetyöhön liittyvät asiat olivat ehtineet unohtua. Opinnäytetyön jatkuva työstäminen olisi helpottanut prosessia. Tämän opinnäytetyön tekeminen oli ajoittain haastavaa, mutta oman kehittymisen lisääntyessä myös erittäin palkitsevaa. Tämän prosessin kautta tullut ammatillinen kehittyminen lisäsi opinnäytetyöntekijän kiinnostusta erilaisia tutkimuksia sekä tutkimusmenetelmiä kohtaan. Tämän opinnäytetyön aiheena oli hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu ja sitä kautta opinnäytetyöntekijä oppi, mitä ammatillinen kasvu tarkoittaa ja mikä sen merkitys on. Opinnäytetyöntekijä pystyy hyödyntämään saamaansa tietoa työelämässä ja itsensä kehittämisessä. Tämän prosessin kautta opinnäytetyöntekijä on kasvanut ammatillisesti ja pystyy jatkossa kehittämään omaa työtään sairaanhoitajana.

LÄHTEET

Arvinen, K. 2014. *Iloa ja eloa -arkeen projektin informaatiopaketti.*

Aura, A., Vaajoki, A., Saaranen, T. & Tossavainen, K. 2011. Yhteistoiminnallinen laadullinen ryhmätentti –terveystieteiden opettajankoulutuksessa, pääaineena hoitotiede. Luento Peda-forum – päivillä 23.8.2011. Viitattu 20.2.2014.
<https://www.uef.fi/documents/1407758/1407777/yhteistoiminnallinenlaadullinenryhm%C3%A4tentti.pdf/45a8a455-5d6c-4c71-8c36-09dfbc0407e6>

Benner, P. 1989. *Aloittelijasta asiantuntijaksi.* WSOY, Juva.

Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. 2006. *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu.* Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.

Hankonen, R. 2013. *Iällä on väliä.* *Tehy-lehti* 9, 65. Viitattu 21.2.2014.
<http://www.tehy.fi/tehy-lehti/2013/9-2013/ialla-on-valia/>

Heiskanen, M., Ilmén, T. & Särkkä, O. 2007. *Yhteistoiminnallinen hoitotyö - kirjallisuuskatsaus.* *AMK-opinnäytetyö.* Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Viitattu 8.11.2014. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/5318/stadia-1176455421-4.pdf?sequence=1>

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita.* Tammi, Hämeenlinna.

Itä-Suomen yliopiston www-sivut. 2014. Viitattu 8.11.2014. <http://www.uef.fi>

Jahren Kristoffersen, N., Nortvedt, F. & Skaug, E-A. 2006. *Hoitotyön perusteet.* Edita, Helsinki.

Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2004. *Kohti asiantuntijuutta. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla.* WSOY, Helsinki.

Jyväskylän yliopiston www-sivut. 2014. Viitattu 20.2.2014. <http://www.jyu.fi/>

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä.* Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Lehtonen, P., Mäkelä, M. & Mörttinen, A. 2003. *Arvokas vanhuus – Suomen Potilasliiton vanhustyöryhmän arvokortti-kampanja.* *AMK-opinnäytetyö.* Diakonia-ammattikorkeakoulu, Lahden yksikkö.

Mäki, E. 2013. *Rakentavan vuorovaikutuksen keinot perioperatiivisessa hoitotyössä.* *AMK-opinnäytetyö.* Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.11.2014.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201301211592>

Opetussuunnitelma 2014–2015. Satakunnan ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 3.11.2014.

https://samk.solenovo.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=2300554&rhythmyyp=1&lukuvuosi=2384223&stack=push

Ora-Hyytiäinen, E. 2004. Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammattiin. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 1032.

Oulun ammattikorkeakoulun www-sivut. 2013. Viitattu 21.2.2014.

<https://www.oamk.fi/>

Rautava-Nurmi, H., Westergård, A., Henttonen, T., Ojala, M. & Vuorinen, S. 2013. Hoitotyön taidot ja toiminnot. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. WSOY, Juva.

Sairaanhoitajaliiton www-sivut. 2014. Viitattu 8.11.2014. <https://sairaanhoitajat.fi/>

Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut. 2014. Viitattu 21.2.2014.

<http://www.samk.fi/>

Stolt, J. 2011. Opiskelijasta sairaanhoitajaksi. Käytännön harjoittelujaksot sairaanhoitajaopiskelijan ammatillisen identiteetin rakentumisen tukena. Pro gradu - tutkielma. Lapin yliopisto: kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 16.2.2014.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/76745/Stolt.Jaana.pdf?sequence=1>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Helsinki.

Työterveyslaitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 21.2.2014. <http://www.ttl.fi/>

LIITE 1

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU OP21A
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SAMK / Tutkimuslupa-anomus

Opinnäytetöille ja muille tutkimuksille, jotka kohdistuvat Satakunnan ammattikorkeakouluun.
Liitä anomukseen ohjaajan hyväksymä tutkimussuunnitelma. Lähetä anomus SAMKin kehitysjohtajalle hyvissä ajoin ennen tutkimuksen suunniteltua toteuttamisajankohtaa (ME71110). Älä aloita tutkimusta / opinnäytetyön tekemistä ennen kuin olet saanut tutkimusluvan.

Tutkimuksen/opinnäytetyön tekijä(t):

Tiina Puustelli

Tekijän/tekijöiden osoite:

Mirjankatu 5, 29200 Harjavalta

Sähköposti: tiina.puustelli@student.samk.fi

(Työ)nimi/aihe:

Ensimmäisen vuoden hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu

Toteutuksen suunniteltu ajankohta: 3. - 5.2014

Tekijän koulutusohjelma: Hoitotyö

Oppilaitos, jos muu kuin SAMK:

Kerätäänkö tutkimuksessa henkilötietoja ja kootaanko niistä henkilötietorekisteri*? kyllä ei

* Henkilötietojen keräämisellä ja tietojen rekisteröinnillä tarkoitetaan yksilöintitietojen (kuten nimi, henkilötunnus, syntymäaika) ja tutkimustietojen kokoamista rekisteriin. (Lisätietoja www.tietosuoja.fi). Tutkimuksen päätyttyä tutkimusrekisteri joko hävitetään tai arkistoidaan ilman tunnistetietoja.

Ohjaaja(t):

Ritva Pirilä

ritva.pirilä@samk.fi

Puolto ohjaajalta:

Puoltolauseet:

"Höyry ja eloa arkeen" projektissa
ollleet mukana lehtori toivoivat
tätä opinnäytetyötä.

Ohjaajan allekirjoitus

Ritva Pirilä

28.2.2014

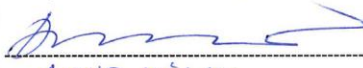
Päiväys

28.2.2014

Luvan hakijan allekirjoitus

Tiina Puustelli

LIITE 1

Kehitysjohtajan päätös	
Päätösnumero	
☒ tutkimuslupa myönnetään	
☐ tutkimuslupa myönnetään ehdollisesti	
☐ tutkimuslupaa ei myönnetä	
Perustelut:	
Yhteyshenkilö SAMKissa	
Päiväys 11.4.2014	ja allekirjoitus 846/010
 ANNE KÄKKI	lute. pääl. „kehitysjohtaja
Päätös tiedotetaan opiskelijoille, ohjaajille ja SAMKin yhteyshenkilölle. eeva-leena.moisio@samk.fi	

Sisältövastaava: Eeva-Leena Forma

Tarkistettu viimeksi: 20.2.2013

Muutettu viimeksi: 20.2.2013

LIITE 2

SUOSTUMUS

Minä _____ suostun siihen, että lehtori Ritva Pirilä saa tulostaa ”Iloa ja eloa arkeen” –projektin oppimispäiväkirjani nimettömänä annettavaksi opiskelijoille Tiina Puustellille ja Titta Harjulle heidän opinnäytetöidensä tekemistä varten ”Ensimmäisen vuoden hoitotyönopiskelijoiden ammatillinen kasvu”.

Raumalla 3.4.2014

Opiskelijan allekirjoitus